

PROPOSTA DIDÀCTICA

INTRODUCCIÓ

Aquesta és una proposta de guia didàctica per a professors. Es planteja un recorregut per l'exposició panell a panell on s'inclouen els textos que cal llegir prèviament a classe o en grup a casa. És recomanable preparar-se la visita prèviament. La consulta de l'exposició via web ho fa molt fàcil. L'exposició té quatre parts diferenciades que els alumnes poden treballar individualment o en grup: el final de la guerra, l'exili, la vida quotidiana dins del franquisme i la repressió per als que es quedaren.

Hi ha també comentaris de fotografies. Cada professor o cada grup d'alumnes poden escollir la part que vulguin, o aprofundir en un o altre aspecte de l'exposició. En tot cas l'alumne ha d'emportar-se la sensació que en l'exposició es tracta una qüestió molt seriosa de la història, silenciada durant molts anys. Per aquest motiu, en el moment de preparar la visita, es convida l'alumne a parlar amb els avis o amb els pares sobre aquest tema, sobre la recuperació de la memòria familiar.

Treballar la web és fonamental. Inclou un buscador per cercar coneguts o familiars que haguessin pogut exiliar-se o ser represaliats i d'aquesta manera es convida les persones a acabar històries de vida de les que no es tenen més dades o a afegir alguna persona a les llistes.

Sala 1

Panell introductor

En el panell d'introducció a l'exposició es parla de les fonts de la investigació de l'exposició, majoritàriament fonts orals i d'arxiu. Com creus que es fa una investigació històrica? Quins creus que serien els primers passos per iniciar una investigació com la que ha donat lloc a aquesta exposició?

Saps el que és una font oral?

Busca i identifica dins de l'exposició fonts orals i fonts escrites.

Et convidem a iniciar una petita investigació dins de la família. Pregunta al teu avi o a la teva àvia si van viure la guerra de petits o si van viure els primers anys del franquisme. Si ells no hi són pregunta als teus pares si els ho han explicat o n'han sentit a parlar. Imagina que ets un historiador. Un bon començament és parlar amb els pares i els avis sobre els seus records de la guerra o del franquisme.

Panell 1.- El 15 de gener. L'entrada dels nacionals i el final de la guerra: comença la Dictadura

Fixa't en la fotografia. Quins elements franquistes hi pots identificar? Els falangistes, com anaven vestits? Quin era el gest de salutació dels franquistes?

Describeix en el "parte oficial de guerra" del diari el llenguatge més típicament franquista. A què es refereix quan diu "fuerzas liberadoras" i "III año triunfal"?

Panell 2.- Les conseqüències humanes de la guerra. Una ciutat destruïda: un poble desfet.

L'exili i la repressió franquista a Tàrraga és un tema inèdit. Sempre s'havia minimitzat el seu impacte, però les xifres són una prova estadística que no fou així.

Compara les dues taules de població dels censos del 1936 i del 1940. Quantes persones manquen el 1940 respecte del 1936? Creus que la causa pot ser l'exili, la repressió i la guerra?

Per què creus que hi ha més dones que homes?

Fixa't en la fotografia. Les cases derruïdes no són a conseqüència dels bombardejos sinó de les dinamitacions dels republicans quan fugiren per la carretera Nacional II. Algunes persones han reconegut parents entre les dones que hi són fotografiades.

Fixa't en el mapa dels bombardejos executats pels alemanys que eren aliats de Franco. Per què creus que bombardejaren el centre històric?

Panell 3.- L'exili interior

A què es refereix quan diu "exili interior"? Coneixen els teus avis alguna persona que s'hagués exiliat a Catalunya?

Moltes persones fugiren, però fins i tot així foren denunciades per veïns o conciutadans per haver format part d'algun partit republicà o d'alguna formació d'esquerrres. Per què creus que es produeixen les denúncies?

En Josep Prenafeta i l'Antoni Morguï van ser dues persones que dirigiren una revista important a Tàrraga en temps de la Segona República i de la Guerra Civil, la *Crònica Targarina*. Pots consultar la revista a la Biblioteca Comarcal i a l'Arxiu Comarcal de Tàrraga.

Sala 2

Panell 1.- Els camps de concentració francesos. Un poble a l'exili

Amb les dades que tens, com descriuries un camp de concentració d'exiliats espanyols a França? Com t'imagines la vida allí? Saps com els tractaven els gendarmes i les autoritats franceses?

Per sortir del camp de concentració, quins són els diferents camins que emprenen els exiliats francesos?

Panell 2.- Les companyies de treballadors estrangers

Panell 3.- La invasió nazi de França. Europa en guerra. Les conseqüències de la invasió pels republicans

De la informació que es desprèn del mapa on consta la zona ocupada i la zona del govern col·laboracionista de Vichy, quin és el destí final dels exilitas davant la II Guerra Mundial?

Sabies que molts republicans van morir en camps d'extermini nazis i també persones de Tàrraga?.

Coneixes el llibre de Montserrat Roig sobre els catalans en els camps d'extermini nazis?

Llegeix aquest fragment i digues el que en penses:

“A poc a poc, els nostres deportats han de deixar d’èsser homes. Comencen a ésser menys que els animals, un número i prou, comencen a ésser no res. La transformació no és gaire lenta. El paisatge, l’escenari, els comparses, el vestuari, els sons, els llums, el decorat, tot és a punt per la seva metamorfosi...”

(Montserrat Roig, *Els catalans als camps nazis*, Barcelona, 1992, pg. 145)

I de la resistència francesa, què en saps? Sabies que molts republicans hi van lluitar?

Panell 4.- Els camps d’extermini

Per què molts espanyols fan cap als camps d’extermini nazis? Quina és la postura de l’ambaixada espanyola i de l’Estat espanyol davant els presoners republicans exiliats?

Quantes persones de Tàrraga fan cap als camps d’extermini nazis?

Segons el text i les fotografies, com era un dia en el camp d’extermini de Mauthausen?

Saps què és l’holocaust? Com reacciona el govern de Franco davant d’aquest?

Panell 5.- L’exili llunyà. Començar una nova vida, lluny de l’Europa en guerra.

Quins van ser els països on s’exiliaren finalment alguns republicans per fugir d’Europa?

Llegeix la carta d’aquest exiliat de Tàrraga. Parla de temes quotidians: la preocupació per la família, l’expectació per la nova vida que els espera... Molts dels catalans exiliats a Amèrica s’organitzaren en casals catalans on van preservar la cultura catalana i la llengua. Busca a Internet o a la biblioteca informació sobre els casals catalans a Amèrica. Organització, activitats, etc.

Panell 6.- L’exili proper. Andorra: una petita Catalunya en pau en una Europa en guerra

Quin era el mitjà que utilitzaven els exiliats a França per creuar la frontera cap a Andorra? Et recorda alguna situació actual de gent que fugí de les guerres o deportacions? Busca un cas actual.

L’ambient a l’hotel Mirador d’Andorra regentat per targarins. Com te l’imagines? Creus que se’n podria fer una pel·lícula d’espionatge?

Panell 7.- Resistència i xarxes d'evasió. Democràcia versus feixisme: la lluita dels republicans contra el nazisme.

Soviet la resistència antinazisme es correspona a una resistència antifranquista. Qui lluitava per un ideal el portava també en el seu exili. Molts republicans van aportar a la resistència la seva experiència com a combatents a la guerra espanyola. Què suposava per a un exiliat pertànyer a la resistència francesa?

Panell 8.- El final de la II Guerra Mundial i la no intervenció aliada

Europa després de la II Guerra Mundial queda dividida en dos blocs, saps de quins es tracta? El govern espanyol de Franco, amb qui s'identifica? Per què no és possible, amb la victòria dels aliats a la guerra, el retorn a un nou estat democràtic o a un nou govern republicà?

Sala 3

Panell 1.- El final de la democràcia per llei. La prohibició de partits i associacions

Quins foren a Tàrraga els partits polítics prohibits? Per què es prohibeixen? Quin és l'únic partit permès pel govern de Franco?

Panell 2.- La delació. La creació de l'estat policial.

Per què creus que es produïen les denúncies? Creus que els motius eren estrictament polítics? Què els passava als que eren denunciats?

Panell 3.- Nuevo Estado: Nueva Tàrraga. El control dels mitjans de comunicació.

Qui controlava la premsa? T'imagines un país on no es pogués dir ni escriure el que un volia, sense llibertat de premsa?

Pregunta als avis quina era la revista durant la República precursora de la *Nueva Tàrraga*.

Panell 4.- El nacionalcatolicisme. La connivència moral de l'església.

Per què creus que l'església s'identifica tan fàcilment amb el règim de Franco?. Com qualifica Franco, des d'un punt de vista religiós, la guerra civil?

Quins elements hi ha a les escoles que representin el règim de Franco? Pregunta als avis si se'n recorden de quan eren petits a l'escola... Què recorden del mes de Maria?

Panell 5.- La repressió cultural i lingüística.

Describeix algunes maneres de persecució de la cultura catalana a Tàrraga.

Sala 4

Panell 1.- La llei de responsabilitats polítiques. La justícia al revés

Què vol dir aquesta llei? De què se'ls podia acusar als denunciats amb la llei a la mà?: Una persona se la podia jutjar absent, a l'exili o morta i se li prenien els seus béns. Què en penses, d'això?

Panell 2.- Els consells de guerra. Militaritzar la justícia

Per què militars jutgen persones civils ?

Panell 3.- Les depuracions de funcionaris

Sabies que a molts mestres se'ls va prohibir exercir l'ensenyament i a conseqüència d'això va haver-hi manca de mestres? Qui creus que feia de mestre en aquests casos ?

Sala 5

Panell 1.- Les presons de Franco

Quantes persones van ingressar a les presons de Franco ? Quines eren les condicions de vida allí ? A què es referia el règim quan parlava de mort per malaltia?

Panell 2.- Els camps de concentració de Franco

Per què creus que van existir els camps de concentració? Qui hi anava?